

Mark- och miljööverdomstolen

Svea hovrätt avd 6

Box 2290

103 17 Stockholm

Komplettering i mål P 2849-17 rörande detaljplanen Dp 2011-117755-54 samt P 2850-16 rörande detaljplanen Dp 2011-03366-54

Som juridiskt ombud för föreningen Nätverket Årstafältet (nedan kallad föreningen) har jag inkommit med överklagande i rubricerade mål. Då de båda detaljplanerna gäller i det närmaste samma område med i princip samma förutsättningar och problem, har föreningen valt att göra denna komplettering gemensamt för båda detaljplanerna. Härmed kompletteras föreningens talan.

Yrkande

Föreningen vidhåller i överklagandena framförda yrkanden.

Med hänvisning till Årstafältets mycket höga kulturvärden samt Landskapskonventionens krav yrkar föreningen även att Mark- och miljööverdomstolen inhämtar särskilt sakkunnigutlåtande över detaljplanernas lämplighet från Riksantikvarieämbetet.

Föreningen yrkar vidare att Mark- och miljööverdomstolen inhämtar sakkunnigutlåtande från Arbetsmiljöverket vad gäller frågan om kommunens ansvar enligt arbetsmiljölagen vid detaljplanering.

Utveckling av talan

Både kommunen, Länsstyrelsen och Mark- och miljödomstolen har i stort sett underlåtit att göra en bedömning av de allmänna intressen som kan komma att påverkas av den exploatering detaljplanerna tillåter i och med att de i princip fullständigt bortsett från miljöbalkens (MB) bestämmelser om bland annat lokalisering, områdesskydd, artskydd samt miljö kvalitetsnormer.

Mark- och miljödomstolen gör ingen egen bedömning i målen utan hänvisar enbart till vad Länsstyrelsen framfört i sina beslutsmotiveringar. Vad sägs nedan om Länsstyrelsens bedömning gäller således även Mark- och miljödomstolens bedömning.

Grunder för meddelande av prövningstillstånd

Föreningen är av den uppfattningen att det är av yttersta vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen och att det finns synnerliga skäl för sådan prövning.

- 1. Det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som Mark- och miljödomstolen har kommit till och det går inte utan att sådant tillstånd meddelas att bedöma riktigheten av det domslut som Mark- och miljödomstolen har kommit till.*

Föreningen ser stora formella brister i beslutsunderlaget som haft direkt avgörande betydelse för detaljplanernas antagande. Föreningen har under planarbetets gång upprepat och tydligt visat på stora brister i det beslutsunderlag som ligger till grund för bland annat de nu aktuella detaljplanerna.

Konstateras kan att dessa brister är så omfattande att de aktuella miljökonsekvensbeskrivningarna borde underkännas med följden att detaljplanerna måste upphävas. Miljökonsekvensbeskrivningarna uppfyller inte kraven enligt 4 kap 34 § plan- och bygglagen (PBL), 6 kap 12 § MB samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG om vissa planers och programs miljöpåverkan.

I förarbetena till plan- och bygglagens bestämmelser kring, prop 1994/95: 230, anføres följande: "En miljökonsekvensbeskrivning är en del av underlaget för beslut om antagande av detaljplan. (...) En utebliven eller alltför bristfällig miljökonsekvensbeskrivning kan därvid vara skäl för att anse att beslutet att anta detaljplanen inte kan godtas." (s 78).

MKB:n ska ge helhetsbilder och är dessutom ett verktyg för att motverka att beslut fattas på fragmentariskt underlag. Både direkta och indirekta effekter ska belysas, även (och inte minst) sådana som andra än den som vill genomföra planen har

ansvar för. Miljökonsekvensbeskrivningen ska möjliggöra en samlad bedömning av en planerad anläggnings, verksamhets eller åtgärds inverkan på miljön och redovisa konsekvenser av olika alternativ. Föreliggande detaljplaner saknar emellertid MKB:er som belyser detaljplanernas reella konsekvenser.

Detaljplanerna omfattar ett stort geografiskt område, som direkt eller indirekt påverkar såväl vatten- som landområden och ger effekter på flera allmänna och enskilda intressen. Detta ställer särskilda krav på miljökonsekvensbeskrivningen. De presenterade MKB:erna ger inte tillräckligt underlag för att bedöma miljökonsekvenserna på ett tillfredsställande sätt. Flera viktiga aspekter har helt förbisetts. Av dokumenten kan inte utläsas de uppgifter som kommunen behövt för att kunna fatta riktiga beslut.

Föreningen hänvisar i första hand till vad man tidigare i ärendena anfört vad gäller bristerna i beslutsunderlaget. Föreningen vill ändå här särskilt peka på några av de brister som kan anses vara särskilt allvarliga.

- Det nollalternativ kommunen valt är felaktigt. Nollalternativet borde istället varit att Dp 93045 följs, d v s en fullt genomförd landskapspark. Nollalternativet ska normalt enligt praxis vara att befintlig detaljplan genomförs fullt ut. Föreningen anser inte att kommunens skäl för att frångå detta är rättsligt relevanta (att berörd asfaltsyta troligen kommer att fortsätta att användas som snöupplag vintertid och att stadsbondgården sannolikt inte kommer att genomföras).
- Någon egentlig alternativredovisning enligt miljöbalkens och MKB-direktivets krav har aldrig gjorts för hela projektet. Alternativerna ska dessutom inte bara beskrivas utan också miljöbedömas. En översiktlig redovisning av de huvudalternativ som kommunen övervägt och de viktigaste orsakerna till den valda lösningen har redovisats. Detta har dock inte gjorts med beaktande av miljöeffekterna. Underlagen uppfyller därmed inte kraven som ställs på redovisning av alternativ enligt 6 kap 12§ MB.

I Naturvårdsverkets "Handbok med allmänna råd om miljöbedömning av planer och program" står att identifiera/utveckla, beskriva och bedöma alternativ kan beskrivas som själva kärnan i miljökonsekvensbeskrivningen som i sin tur utgör kärnan i miljöbedömningen. Arbetet med alternativ utgör således en viktig faktor för att själva syftet med miljöbedömningar ska kunna nås (Europeiska kommissionen 2004 s. 27). Man bör eftersträva alternativ som vid genomförandet inte medför betydande miljöpåverkan, men som innebär att syftet med planen eller programmet kan uppnås.

- Föreningen anser vidare att en för snäv geografisk avgränsning gjorts. Endast planområdet har behandlats i de MKB:er som tagits fram, trots att marken rent geologiskt hänger samman med intilliggande områden som redan är bebyggda. Geologiska risker för kringliggande områden är inte utredda.

- Geotekniska problem beträffande grundvatten är otillräckligt utredda. Grundvattnet på Årstafältet är redan i dag starkt reglerat varför grundvattennivån inte får påverkas. Detta är inte möjligt med de utbyggningsplaner som staden framlagt. Vidare utgör Årstafältet en viktig del av Årstalänkens kontrollområde varför det är riskfyllt att förändra mark och grundvatten på Årstafältet. Markstabiliteten hos olika sättningsbenägna lerlager behöver undersökas ytterligare innan uppförande av byggnader. Eventuella skyddsåtgärder bör säkerställas i plankarta. Vidare måste beaktas att de geotekniska förhållandena och markstabiliteten kan komma att påverkas av ett förändrat klimat med bland annat ökad nederbörd och högre temperaturer. SMHI och SGU har i rapporten "Riskområden för skred, ras, erosion och översvämning i Stockholms län i dagens och framtidens klimat" peka ut Årstafältet som olämpligt att bebygga.

Länsstyrelsen hänvisar när det gäller frågan om områdets geologiska förhållanden till att Länsstyrelsen som regional planmyndighet inte under samrådsskedet funnit att planerna skulle strida mot något riksintresse m m. Den bedömning som Länsstyrelsen hänvisar till är dock helt skild ifrån frågan om geologiska förutsättningar för bebyggelsen är tillräckligt utredda.

- Enligt 6 kap 12 § MB ska en MKB innehålla en beskrivning av relevanta befintliga miljöproblem som har samband med ett sådant naturområde som avses i 7 kap eller ett annat område av särskild betydelse för miljön. Tillräckligt underlag saknas i detta hänseende. De aktuella beslutsunderlagen innehåller heller inte nödvändiga uppgifter för att kunna bedöma huruvida skyddade arter och dessas habitat kommer att påverkas negativt eller om och på vilket sätt miljö kvalitetsnormer för vatten samt vattendirektivets krav om icke-försämring riskerar påverkas.

- Det saknas tillräckliga utredningar om påverkan och risker från de tunga transporter och övrig trafik som kommer att alstras både under och efter byggtid.

I Naturvårdsverkets "Allmänna råd om miljöbedömning av planer och program 2009:1", framgår att kumulativa och samverkande effekter ska uppmärksammas. Viktigt är också att kartlägga och beskriva eventuella sekundära, kumulativa och samverkande effekter som ibland kan innebära en mycket större påverkan än vad varje aspekt för sig kan ge upphov till. Påverkans totaleffekt sammanställs sedan (se 4.3.2, 8.6.4, prop. 2003/04:116 s 65). Med kumulativa effekter menas hur en verksamhet eller åtgärd tillsammans med andra pågående, tidigare och framtida verksamheter/åtgärder påverkar miljön i ett område. En plan ska alltså sättas i sammanhang med andra planer och den totala effekten ska bedömas. De aktuella beslutsunderlagen tar inte upp kumulativa och indirekta effekter av bebyggelsen.

Föreningen delar inte Länsstyrelsens bedömning att rimliga alternativ i den mening som avses i 6 kap 12 § MB utretts i sådan utsträckning som bestämmelsen kräver eller som framkommer av Naturvårdsverkets allmänna råd. Föreningen delar heller

inte Länsstyrelsens bedömning att underlaget är tillräckligt för att en bedömning av konsekvenserna av detaljplanernas genomförande ska kunna göras.

Länsstyrelsen har i sitt samrådyttrande från 2013-03-04, Dnr 4021-42816-2012 framfört invändningar angående beslutsunderlaget och dess brister vad gäller bland annat de geotekniska förhållandena, bullerpåverkan samt påverkan på naturmiljön och arter. Av kommunens granskningsutlåtande från 2015-09-14 framgår att vare sig föreningens eller Länsstyrelsens invändningar medfört sådana förändringar av beslutsunderlaget som efterfrågats. Länsstyrelsen har i samrådyttrandet fört fram synpunkter angående negativa effekter på biologisk mångfald och dessa synpunkter kvarstår enligt granskningsutlåtandet i princip, även om planhandlingarna också ger en hel del förslag på åtgärder för att gynna växt och djurliv. Kommunen menar dock i samma utlåtande att det ankommer på staden att göra avvägningen mellan naturvärdet och bebyggelsen i det fortsatta planarbetet. Mot bakgrund av detta anser föreningen det anmärkningsvärt att Länsstyrelsen i sina beslut frångått sina tidigare synpunkter.

Bristerna i beslutsunderlagen är så stora att föreningen bedömer att kommunens planbeslut inte tillkommit i laga ordning. Detaljplanerna måste därmed upphävas.

Trots bristerna i beslutsunderlagen anser dock föreningen att det utifrån redan befintligt material står klart att detaljplanerna riskerar medföra så stora olägenheter att den inte kan anses förenligt med vare sig plan- och bygglagens eller miljöbalkens krav. De framtagna MKB:erna visar att Årstafältet inte är lämpligt för den planerade exploateringen med hänsyn till människors hälsa och säkerhet. MKB:erna bekräftar en rad allvarliga olösta problem och att exploateringen kommer medföra många allvarliga risker.

Vidare ser föreningen stora brister vad gäller bedömningen av de allmänna intressen som påverkas av detaljplanernas genomförande. Enligt 2 kap 1 § PBL ska kommunen vid planläggningen ta hänsyn till både enskilda och allmänna intressen. Vid planläggning får enligt 2 kap 4 § PBL mark tas i anspråk för bebyggelse endast om marken ur allmän synpunkt är lämplig för ändamålet.

Årstafältets största värde utgörs av de stora sammanhängande områdena med öppna och halvöppna marker. Årstafältet är en del av ett gammalt kulturlandskap som påminner om karaktären hos odlingslandskapet. Dess ekologiska funktion för växt- och djurarter hör därför till odlingslandskapet. Naturmiljön inom planområdet består till större delen av öppen, frisk och örtrik gräsmark med spridda buskage av främst slån, nypon och hagtorn, en vegetation som ger värden för fåglar och insekter. De stora ytorna öppen mark som sammantaget ianspråk tas riskerar att påverka artrikedomen på Årstafältet. Förutsättningarna för rastande fågel försämras och förutsättningarna för häckning av arealkrävande arter försvinner. Häckning för arter knutna till buskmiljöer försämras också. Fågellivet kan påverkas negativt av

besöksstrycket så att störningskänsliga arter inte nyttjar dammen för födosök och rast i samma utsträckning som idag. Utbyggnaden bedöms även påverka busk- och brynmiljöer och deras funktion som spridnings- och livsmiljöer för till exempel insekter. Påverkan på spridningsfunktion medför också risk för försämring för försämring för arter i liknande miljöer i södra delen av Stockholm. Biotopen öppna och halvöppna gräsmarker kommer att minska, vilket innebär att arter knutna till dessa miljöer får sämre förutsättningar att utvecklas.

Samtliga vilda fågelarter är fridlysta enligt 4 § artskyddsförordningen (AF). Området hyser många värdefulla fågelbiotoper och det är viktigt att säkra skyddet både för häckningslokaler och flyg-, spel- och födosöksområden. Påverkan på fågellivet kan bland annat ske genom störning och bortträngning från boplatser och födosöksområden. Enbart den negativa påverkan på den värdefulla fågelfaunan av den nu planerade bebyggelsen ensam, innebär att exploateringen inte kan anses förenlig med vare sig artskyddsförordningen eller fågeldirektivet.

Detaljplaneområdet utgör även kulturhistoriskt värdefull miljö. På Årstafältet går spår av det ålderdomliga kulturlandskapet fortfarande att avläsa. Fragmentariska lämningar efter bosättningar förekommer och de bevarade lämningarna kring Årstafältet utgörs av Bägersta, Östberga och Ersta bytomter. Även förhistoriska gravfält som tillhört Valla och Östberga finns fortfarande kvar. Övriga bevarade lämningar utgörs av skålgropsstenar och två stensättningar i södra kanten av Årstafältet samt Göta landsväg. Det sammanhängande området med förhistoriska gårdar och gravfält som grupperar sig längs Göta landsväg är som helhet ett värdefullt fornlämningsområde. Planförslaget medför enligt föreningen betydande negativ påverkan även på kulturmiljön.

Detaljplanerna beaktar således inte natur- och kulturvärden och främjar heller inte en ändamålsenlig struktur för bland annat grönområden, god livsmiljö och goda miljöförhållanden i enlighet med 2 kap 3 § PBL och därmed måste planerna upphävas.

Då Årstafältet har mycket höga kulturvärden yrkar föreningen att Mark- och miljööverdomstolen inhämtar särskilt sakkunnigutlåtande över detaljplanernas lämplighet från Riksantikvarieämbetet.

Vidare vill föreningen också påtala den skärpning av arbetsmiljölagen från 2015 som var en följd av de arbetsmiljöolyckor som skett. Föreningen är väl medveten om att dessa frågor vanligen inte bedöms enligt plan- och bygglagen. Att märka är dock att plan- och bygglagen heller inte innehåller någon motsvarighet till den undantagsregel som finns i miljöbalken. Arbetsmiljölagen gäller fullt ut vid sidan av plan- och bygglagen. Föreningen har varit i kontakt med en expert på området som hävdar att Stockholms stad fullt ut ansvarar för den geotekniska beskrivningen, den grundläggande infrastrukturen som gator, ledningar m m, alltså allt som planeras

byggas och som är framtaget i detaljplanerna. Det Stockholms stad sedan ger byggarna är inte en totalentreprenad utan en utförandeentreprenad. Stockholms stad är således byggherre för den grundläggande infrastrukturen i arbetsmiljölagens mening. Därmed har Stockholms stad fullt ansvar för att de handlingar som framtagits i samband med detaljplanearbetet även ska följa arbetsmiljölagen. Enligt 3 kap 6 § p 1 arbetsmiljölagen ska den som låter utföra ett byggnads- eller anläggningsarbete under varje skede av planeringen och projekteringen se till att arbetsmiljösynpunkter beaktas när det gäller så väl byggskedet som det framtida brukandet. Stockholms stad skulle enligt 3 kap 6 § p 2 arbetsmiljölagen även ha utsett en byggarbetsmiljösamordnare med ansvar att ta fram nödvändiga handlingar kring arbetsmiljö för de aktuella detaljplanerna. Lagen ställer även krav på att den byggarbetsmiljösamordnaren som har utsetts för planering och projektering av ett byggnads- eller anläggningsarbete ska samordna tillämpningen av relevanta arbetsmiljöregler som under varje skede av planeringen och projekteringen ska följas. Detta har inte gjorts och det strider således mot arbetsmiljölagens bestämmelser. Föreningen menar att dessa förbiseenden från stadens sida innebär att staden hoppat över en viktig del i planeringen och projekteringen. Mot bakgrund av Årstafältets geologiska förutsättningar och därmed särskilt svåra grundläggningsförhållanden kan detta komma att medföra mycket stora risker för de människor som ska arbeta med bebyggelsen. Det är enligt föreningen inte tillräckligt att utföra nödvändiga utredningar i ett senare skede, utan dessa borde redan ur denna synpunkt varit utredda inför detaljplanernas antagande. Även i detta hänseende är de utredningar som utförts inför antagandet av detaljplanerna bristfälliga.

Utan att Mark- och miljööverdomstolen meddelar prövningstillstånd går det inte att avgöra om Mark- och miljödomstolens bedömning i följande aktuella rättsfrågor varit riktig.

- 2. Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt.*

Den praxis som synes innebära att länsstyrelser och mark- och miljödomstolar, ofta med identiska formuleringar i stil med den som framförs av Länsstyrelsen i dessa mål, utgår från att kommuner enligt plan- och bygglagen får planera i det närmaste hur de vill, är av flera skäl djupt olycklig. Länsstyrelsen anger i sina beslutsskäl att eftersom det enligt plan- och bygglagen är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten inom kommunen så bör stor vikt tillmätas de lämplighetsbedömningar som kommunen företagit. Länsstyrelsen menar att den överprövning länsstyrelsen har att göra i de aktuella ärendena bör stanna vid en prövning av om ett överklagat kommunalt beslut att anta en detaljplan ligger inom ramen för det handlingsutrymme som de materiella reglerna medger.

Kommunfullmäktiges beslut om att anta en detaljplan utgör rättstillämpning och inte politik. Enligt regeringsformen måste sådan rättstillämpning följa gällande lag. Markanvändning är föremål för ett antal lagar där miljöbalken är den som gäller fullt ut för hela området utan att sättas åt sidan av annan svensk lag (utöver vad miljöbalken själv anger). Miljöbalken har alltså full tillämplighet även när det gäller markanvändning som faller under plan- och bygglagen. Miljöbalkens omfattande tillämpningsområde inkluderar all slags möjlig inverkan på naturmiljön och denna ska bedömas med bästa möjliga hänsyn till inledningsparagrafen. Plan- och bygglagen gäller också för markanvändning, men är begränsad till bebyggelse och liknande åtgärder kommun för kommun. Plan- och bygglagen tar inte över miljöbalken i något avseende vad gäller de materiella reglerna, utan kan tillämpas inom ramen för miljöbalken men inte utanför miljöbalkens ramar. Däremot ger plan- och bygglagen kommunerna möjlighet att, så länge det inte strider mot annan lag, lägga till kommunala önskemål om markanvändningen.

Denna praxis kan medföra att en detaljplan kan medge sådant som strider mot annan svensk lag, t ex miljöbalken. Detta strider i sin tur mot regeringsformen. Eftersom miljöbalken har en generellt sett strängare lokaliseringsregel, 2 kap 6 § MB, än vad plan- och bygglagen har, men om bara plan- och bygglagen tillämpas vid planeringen, kommer de människor och den miljö som missgynnas genom planen i sämre läge än vad svensk lag, inklusive miljöbalken, anger.

Både Länsstyrelsen och Mark- och miljödomstolen har i stort sett underlåtit att göra en bedömning av de allmänna intressen som kan komma att påverkas av den exploatering detaljplanerna tillåter. Vidare har både kommunen, Länsstyrelsen och Mark- och miljödomstolen i princip fullständigt bortsett från miljöbalkens bestämmelser om bland annat lokalisering, områdesskydd, artskydd samt miljö kvalitetsnormer för vatten. Genom ett sådant resonemang kan en kommuns avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen i stort sett aldrig komma att överprövas, om en länsstyrelse i ett tidigare beslut avsagt sig rätten att pröva planen enligt 11 kap 10 § PBL. En plans påverkan på allmänna intressen som naturmiljö och arter, särskilt om dessa inte utpekats som riksintresse, kan enligt denna ordning heller aldrig överprövas. Att märka här är att naturmiljö mycket väl kan vara skyddad genom andra skydd enligt miljöbalken, eller annars vara skyddsvärda utan att omfattas av sådant skydd, utan att för den skull vara utpekade som riksintressen. Vidare kan även arter och deras livsmiljöer omfattas av andra skydd enligt miljöbalken. Till detta kommer internationella bestämmelser såsom EU-direktiv angående sådant skydd.

Det är av stor vikt för rättstillämpningen att Mark- och miljööverdomstolen slår fast om den inställning som de flesta länsstyrelser och mark- och miljödomstolar tycks ha om bland annat kopplingen mellan plan- och bygglagen och miljöbalken är förenlig med gällande rätt samt i förhållande till unionsrätten vad gäller områdes- och artskydd samt miljö kvalitetsnormer.

3. Det finns därutöver synnerliga skäl att pröva överklagandet

Det finns för övrigt särskilda skäl att meddela prövningstillstånd då verksamheten riskerar medföra irreversibla skador på viktiga naturområden för rekreation och arter skyddade av både svensk och unionsrätt. Vidare riskeras värdefulla kulturmiljöer.

Vidare utveckling av talan

Föreningen har tidigare i processen ingivit omfattande inlagor i de båda målen. Föreningen hänvisar till dessa inlagor i sin helhet och vidhållet vad de anfört i dessa.

Föreningen vill även hänvisa till den Europeiska landskapskonventionen som Sverige ratificerat. I och med att Sverige ratificerade den konventionen förbinder vi oss att inarbeta konventionens intentioner i nationell lagstiftning och politik. Detta innebär ett åtagande att skydda, förvalta och planera vårt landskap i enlighet med konventionen. I denna konstateras att landskapet spelar en viktig roll av allmänt intresse på det kulturella, ekologiska, miljömässiga och sociala planet, och utgör en viktig resurs. Enligt konventionen är landskapet en viktig del av människornas livskvalitet överallt, både i stadsområden och på landsbygden, samt en viktig beståndsdel i det enskilda och sociala välbefinnandet. Med landskapsskydd avses åtgärder för att bevara och upprätthålla ett landskaps viktiga eller utmärkande karaktärsdrag när det är berättigat på grund av dess natur- och kulturmiljövärde som en följd av dess naturliga utformning och/eller av mänsklig verksamhet. Konventionen ställer krav på att landskap ska integreras i bland annat regional- och stadsplaneringspolitik samt på utvecklade former för medverkan från berörda intressenter. Tillvaratagandet av kulturmiljövårdens intressen är en förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling av landskapet och har avgörande betydelse för att nå de nationella miljömålen och målen för kulturmiljöarbetet. Då Riksantikvarieämbetet har en avgörande roll även vad gäller genomförande av landskapskonventionen yrkar föreningen att domstolen inhämtar särskilt sakkunnigutlåtande från Riksantikvarieämbetet även vad gäller detaljplanernas lämplighet i förhållande till konventionens krav.

Föreningen har tidigare särskilt pekat på problematiken kring bevarandet av Göta landsväg och detaljplanernas påverkan på fornminnet. Stadsmuseum har i flera yttranden förordat ett stort skyddsområde omkring Göta landsväg för att den må behålla sin ålderdomliga karaktär. Föreningen vill här hänvisa till följande skrivelser från Stadsmuseum:

- I skrivelse 2011-08-11 (Dnr 4.1/3433/2011) konstateras att den unika vägsträckningen Göta landsväg som helhet är ett synnerligen värdefullt fornlämningsområde som i ÖP 99 pekas ut som ett av de större

fornlämningsområden som är särskilt värdefullt att bevara. I den då gällande planen var skyddsområdet angivet till 50 m på vardera sidan av vägen.

- I samrådsyttrande 2012-10-16 (Dnr 4/3758/2012) konstateras att den del av planförslaget som ligger norr om Valla å är placerad mindre än 10 m från en parallellt löpande gata vars norra sida avses bebyggas. Stadsmuseum förordar att avståndet ökas.
- I remissvar 2013-11-27 (Dnr 4 1/4001/2013) påpekar Stadsmuseum att fornlämningen i hela sin längd bör behandlas med ett väl tilltaget skyddsområde på båda sidor om vägen. Där Göta landsväg möter andra vägbanor skall den ha företräde så att den inte visuellt delas upp i ett flertal delar.
- I samrådsyttrande 2013-02-08 (Dnr 4.1/5566/2012) förordas att ett större respektavstånd upprätthålls mot den historiskt sett mycket betydelsefulla vägsträckningen.

Göta landsväg är en unik fornlämning som konkret åskådliggör en del av vår gemensamma historia. Genom de nu antagna detaljplanerna riskerar denna unika kulturskatt att helt förstöras.

Besluten att anta planerna och att avslå överklagandena strider således mot en rad bestämmelser i miljöbalken, plan- och bygglagen, arbetsmiljölagen samt unionsrätten vad gäller försiktighetskrav, rimlighetsavvägning, val av plats, hänsyn till ekologiskt känsliga områden och natur- och kulturliv, skydd för människors hälsa inklusive de personer som kommer att utföra byggnadsarbetet, miljökonsekvensbeskrivning samt avvägning mellan allmänna och enskilda intressen.

Föreslagen bebyggelse strider mot den avvägning i markanvändningsfrågan mellan allmänna och enskilda intressen som ska göras inför planbeslutet enligt 2 kap PBL. I en sådan avvägning ska företräde ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning med markresurser.

De allmänna intressena har inte tillräckligt beaktats (naturskydd, artskydd, vattenkvalitet, kulturvärden, hälsa m m) vare sig i detaljplanerna eller av Länsstyrelsen under planprocessen. Underlaget för prövningen av allmänna intressen har dessutom varit undermåligt i de båda målen. Beslutsunderlaget omfattas av stora brister i förhållande till 4 kap 34 § PBL samt 6 kap 12 § MB.

Kommunen har således gått utanför den gräns som de materiella bestämmelserna medger. Detaljplanerna strider mot 2 kap 2-6 §§ PBL, 4 kap 34 § PBL, 2 kap 6 § MB, 6 kap 12 §§ MB, artskyddsförordningen samt förordningen om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

Genomförs den exploatering som planerna möjliggör riskerar inte enbart närboende av att utsättas för negativa hälsoeffekter, utan natur och skyddade arter kan komma att påverkas på ett sätt som inte är förenligt med vare sig svensk rätt eller EU-rätt. Att

hänsyn till kommuners självbestämmande skulle ta över är inte förenligt med någon av dessa regleringar.

Om de allmänna intressena inte kan beaktas vid en överprövning av detaljplaner innebär detta vidare att miljöorganisationernas talerätt enligt Århuskonventionen samt unionsrätten begränsas på ett sätt som strider mot både konventionen, unionsrätten och EU-domstolens praxis.

I övrigt hänvisar föreningen till de tidigare yttranden föreningen ingivit i ärendet under hela planprocessen.

Dag som ovan



Gunilla Högberg Björck